

Hermann Schuckmann Theodor Steding

Disputatio Decimatertia De Poenitentia & Bonis Operibus

Rostochi[i]: Kilius, 1649

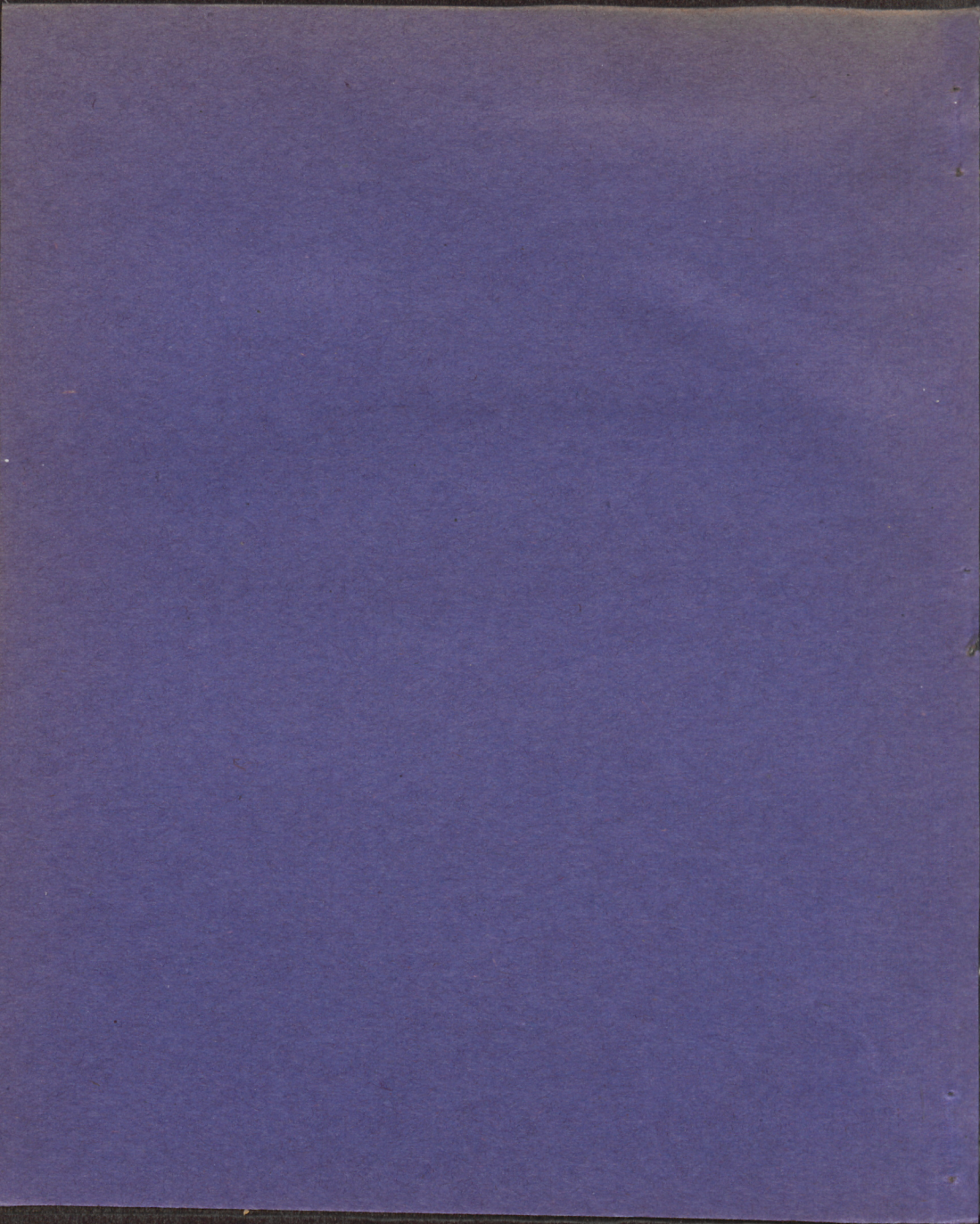
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn738370428>

Druck Freier  Zugang



R. u. Med. 1649

Schückmann, Hermann
Verf.: Stedingk, Neodor 8
XIII



DISPUTATIO DECIMATERTIA

42

DE
POENITENTIA
& BONIS OPERIBUS

Quam
ADJUVANTE GRATIA
SPIRITUS CHRISTI,

Cum suffragio Amplissimæ Faculta-
tis Theologicæ in incluta Universitate
Rostochiensis,

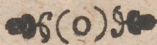
P R E S I D E
V I R O

Admodum Reverendo, Clarissimo atq; Excellentissimo,

DN. HERMANNO SCHUCK-
MANNO, SS. Theol. Doctore & Professore
Publico Celeberrimo, Præceptore & Promotore,
suo omni honoris cultu prosequendo,

*Publicè in Auditorio Majori die 25. Aprilis
Examinandam proponis*

THEODORUS Stedingk/Oldendorpiò
Schaumburgicus.



ROSTOCHI,

Typis NICOLAI KILII, acad. Typogr. Anno 1649.

44

Conceptus mutare malos, confidere
Christo, (ta est
Et fructus proferre bonos; sententiato-
Scripturæ sacræ; quam primâ fronte, laboris
Principium normamq; tui, THEODORE, pro-
bâsti.

[& nunc alterâ vice Respondenti tibi, gratul.
PRÆSES.

Ad Litteratis. DN. RESPONDENTEM,
Amicum præcharum.

Nulla salus anima, quæ non respicit, & agrâ
Mente, coquit delicta; satis nos lancinat hostis
Prævus in occulto latitans, vix dicere promptum est
Quæ sentina mali nos opprimat. Ergo Redemptor
Postendus, mentes revocans à tramite falso,
Instillans Operum quæ sit via strata Bonorum,
Hæc sunt, quæ Doctis nunc expendenda frequenti
In cætu sagæ defendere: Roboret opto
Te JESU favor, & Flatus benedictio ditet.

M. Joh. Corfinius Eccles.

SI liceat, quæram: Num penituisse satis sit,
Justitiæ nostræ? Si non, cur crimina tolli
Inquis? Sin satis est, nunquid nos facta beabunt?

Modestissimarum Virtutum Eximio Viro - Juveni

DN. STEDINGIO

Iterum iterumq; gratulor

M. Bernhard Gosman.

Que

Quod labor in cassum fiat ubiq; tuus,
Pojce ergo pinum, quercum, simul arripe olivam.
Addas filanrum, victor abibis ovans.

Paucula hæc Pereximio Dn. STEDINGIO,
Amico ac Fautori suo plurimum honorando
apponere voluit

Guilielmus Johannes Teuringer, Curl.

LAudo conatum, qui nil nisi Sacra recondit;
(Laude labor dignus!) promoq; vota pia:
Scilicet ex faustô procedant omine cœpta,
Sitq; tibi Dux, Lux, pagina Sacra DEI!

Quod

Φιλίας ἕνεκα ὀλοκαρδίας νοεῖς
Commensalis γνώσις Tuus

Nicolaus Georgij Herrenburg:
Mecklenburg;



DISPUTATIO XIII.
DE POENITENTIA & BONIS
OPERIBUS.

S. I.



Via ad Justificationem *Pœnitentia* est (hâc RESP. THEO- DORO Sceding/ Oldend. Schaum- burg. non precedente illa fit figmentum) Utriusq; con- sequens est *Renovatio* & *studium bonorum operum*. Con- currunt aliàs in negotio reparationis & salutis hu- manæ, *Pœnitentia*, *Conversio*, *Justificatio*, *Regene- ratio*, *Renovatio*, quæ ordine se invicem excipiunt & formaliter differunt. *Pœnitens* enim mutat conceptum mentis, im- probando malum commissum & amplectendo bonum promissum. Hoc modo mutatus, *convertitur* à peccato ad Deum. Conversus, eod- em momento, quatenus rigoroso Dei judicio Christum fide sistit, ab- solvitur (*justificatur*) Justificatus hoc ipso, *regeneratur* ex Deo & in fi- lium adoptatur: Idemq; accepto per Justificationem & Regeneratio- nem Spiritu spontaneo, novas conferente vires, *renovatur* ad opera bo- na in Christo. *Appellationes POENITENTIÆ* præcipuæ sunt in V. T. וָשׁוּב (cui respondet μεταμέλεισθαι) & שׁוּב (Ππιστρέφειν). Illud di- cit mutationem animi detestantis conversationem priorem, & illius nomine, ad abnegandum eam, solliciti. Jer. 8. v. 6. c. 31. v. 19. Job. 42. v. 6. Cujus effectus est וָשׁוּב אֱלֹהִים, quod fit, cum Deus reconcilia- tus per Christum, pro actu justitiæ vindicatricis, exercet actum miseri- cordiæ, ex ardentissimo affectu provenientem Jer. 18. v. 8. &c. quem consequitur in applicatione ad nos וָשׁוּב נַחֲמוּ נַחֲמוּ Jes. 40. v. 1. i. e. con- solatio divina, quâ moeror super peccato conceptus, in gaudium con- vertitur. Hoc (nempe וָשׁוּב, converti) generaliter comprehendit- tum ipsum terminum, videl. reditum mentis ad Deum, tum viam rede- undi, contritionem & fidem. Ezech. 18. v. 27. &c. In N. T. frequens vox est μετανοειν, undè μετάνοια, resipiscentia, ubi nempe peccator aliam mentem, priori relicta, induit, & sic cum antè desipiebat (stolidè enim secum agit, quicumq; peccat) sapere posthac incipit. Ità vox μετάνοια vel dicit terminum à Deo intentum, conversionem mentis; & sic tri- stitia secundum Deum operatur pœnitentiam, 2. Cor. 7. 10. vel actus in- termedios ad eam ducentes simul includit, & sumitur tum ὀλιχώς,

N

pro

pro omni eo quod pœnitentiæ rationem habet, v.g. *Luc. 24, 47. Act. 17, 30.* vel *μετάνοια*, prout contritio (cui certæ actiones passionesq; insunt) fidei contradistinguitur *Marc. 1. v. 15.*

§. 2. Principium & fundamentum pœnitentiæ (omnisq; aded actionis Dei salutiferæ) *Vocatio* est. Hæc in genere pro termino habet regnum Christi & Dei, complectiturq; omne id, quod Deus per Christum & Spiritum ejus in homine operari constituit, & sic infert totam communionem seu participationem bonorum, Christi merito partorum, fide applicandorum, vitæ ornandorum. Ad hoc enim vocamur à Deo, vocatione sanctâ secundum propositum ejus, *2. Tim. 1. v. 9. Eph. 4. v. 1. &c.* Objectum illius est omnis homo per peccatum à Deo averfus, ex eodem regenerandus & illuminandus: Estq; ita universalis vocatio à parte Dei, vocantis omnes seriò & sufficienter per verbum & sacramenta, tanquam media ex intentione & virtute ipsius æqualiter ad omnium salutem & conversionem efficaciam (*vid. Disp. 7.*) Quod autem non omnes assequuntur terminum vocationis, eademq; ad sui regenerationem utuntur, fruuntur; culpa est penes non obtemperantes voci vocantis. In specie respicit vocatio viam & introductionem ad regnum vel *ἡ βασιλεία* Christi, quæ fit per *resipiscenciam*, ad quam Deus hominem vocat I. principaliter per verbum (non exclusis sacramentis.) Sic initium prædicationis Baptistæ, Christi, Apostolorum est exhortatio ad resipiscendum *Matth. 3. v. 2. Marc. 1. v. 15. Luc. 24, 47 Act. 17, 30.* Huc refer conciones tum Mosis (*maximè in Deuteronomio*) tum Prophetarum omnium (*2. Reg. 17. v. 13.*) itemq; Psalmos pœnitentiales, nec non exempla resipiscencium ad imitationem nobis proposita. Et hîc nota, omnem vocem Dei in sacris, quâ ad pœnitentiam & conversionem vocamur, quæq; dat normam habendis & hodiè concionibus pœnitentialibus; esse non tam præceptum legale, quam invitationem Evangelicam (*vid. Disp. 6. §. 9.*) II. Subordinatè per crucem, tribulationes & calamitates: *Jer. 30. 18, 19.* adde *Deut. 30. v. 1. & 4. v. 27. seqq.* Siquidem & hîc intentio & propositum Dei est, ut castigatâ carne reducat & servetur Spiritus.

§ 3. Ex dictis deducuntur I. A U T O R vel causa principalis, verus nempè Deus, cui soli peccamus *Psal. 51, 6.* Hujus virtutem & gratiam in opere pœnitentiæ, seu quod idem est, conversionis animarum nostrarum, meritò veneramur, tum ut prævenientem, & quidem quærendo, invitando, movendo, avocando. *Pf. 119, 176.* tum ut operantem, suadendo, cor aperiendo, convincendo, disciplinâ erudiendo (Hinc *ἡ ἀγωγή*

ἡ ἀγωγή

τὸν ἄνθρωπον Tit. 2. v. 11, 12.) tum deniq; ut perficientem, reducendo & confirmando; exclusis viribus nostris: expende hic inter alia *Ezech. 11. v. 19. Tber. 5, 21. Act. 5, 31.* ubi inter dona Dei poenitentia numeratur. Sed hæc ex professo demonstrata *vide Disp. 6. De conversioni gratiã §. 7. 9.* Unde & constat de medio vel causã organicã, nimirum verbo veritatis. Est enim תּוֹרַת יְהוָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ, Lex Domini reducens animam, *Psal. 19. v. 8, 9.* eidemq; (cujus summam complectitur concio Petri) vis compungendi tribuitur *Act. 2. v. 37. conf. Hebr. 4. v. 12.* Quid hic debeatur Legi, quid Evangelio, infra ostendemus. Verbo adjungimus Sacramenta. Sic in Cœnã S. dignitas cibi, quæ æstimatur ex verbis institutionis, virtutem habet ducendi hominem ad probationem sui ipsius, *1. Cor. 11.* Inprimis v. Baptismi hæc ratio est, ut poenitentiam, sine quã nulla est peccatorum remissio, ipse & subinferat, & operetur, & ejusdem per omnem vitam continuandæ perpetuum sit argumentum, *Rom. 6.* Hinc appellatur βάνησ μα μετανοίας εἰς ἀφεσιν ἁμαρτιῶν *Mark. 1. v. 4. Act. 13, v. 24. c. 19. v. 4.*

§. 4. II. SUBJECTUM, homo, isq; 1. Totus: prout peccati subjectum totus est. Principaliter vero perficitur poenitentia in animã & corde peccatoris, ceu fonte malorum, *Matth. 15. v. 18, 19.* Hinc Phrases לֵב נִשְׁבַּר וְנִכְרַס cor contractum & contrusum, item *Scindere; circumcidere cor* &c. *Joel. 2. v. 13. Deut. 10, 16. &c.* Requirit porro Deus poenitentiam נֶפֶשׁ וְכָל-לֵב (in toto corde & in totã animã) i. e. 1. internam, quæ intimum, quod in homine est, afficiat, nec in externis gestibus consistat, *vid. Matth. 6. v. 16. &c.* adeoq; 2. seriam, non hypocriticam, 3. plenam, quã integrum cor mutetur, Deoq; per humiliationem subjiciatur, nullã ejus parte mundo reservatã. Talis cum fuerit, non possunt non consequi afflictiones, quibus & corpus conteratur. Pro exemplo est David *Psal. 6. v. 7, 8.* 2. Omnis, cujuscunq; ætatis & conditionis. Vult n. Deus omnes justificari & salvari, adeoq; in omnibus prærequirit poenitentiam & conversionem. De adultis res manifesta est; ex *Act. 17, v. 30. Q. hic de infantibus. R. I.* Consequuntur & hi remissionem peccatorũ, præ viã poenitentia ratione certã, non quidem per externam prædicationem, sed per Baptismum ordinariẽ, *vid. Disp. 10. § ult. de fide infantum* (quæ agnitionem peccati præsupponit) tametsi 2. evidentes doloris ac compunctionis actus, qui aduitorum sunt, in infantes non cadunt. Sed nos h. l. duce Scripturã poenitentiam consideramus, prout hæc adultis à Deo annunciat, sive illi irrogeniti fuerint, sive post conversionem & regenerationem in peccata prolapsi.

N 2 §. 5.

*S. 5. Controvertitur hic de subjecto, & Q. an lapsis post Baptismum
 præclusa sit spes veniæ, & sic non pateat aditus ad salutarem penitentiam?*
 Afs. I. Potest homo baptizatus & conversus peccare mortaliter, h. e. ità
 labi, ut gratiam Dei amittat, *vid. Disp. 7. S. 12. II.* Lapsio non præcluditur
 spes veniæ, nec denegatur regressus ad fœdus gratiæ divinæ in Christo,
 sed locus fit pœnitentiæ, quâ redeundum ad idem. Probatur 1. à volun-
 tate Dei beneficiâ. *Ezech. 18. v. 31, 32. c. 33. v. 11.* ubi nota, Subjectum hic
 esse *עוֹר* impium, seu mortuum (spiritualiter) de domo Israel, h. e.
 eum, qui excidit fœdere Dei, relapsus in peccata (*conf. totus contextus
 & Disp. 7. S. 7.*) adde *2. Pet. 3. v. 9.* ubi Deus expressè dicitur velle resipiscen-
 tiam omnium, &c. Huc refer argumentum à comparatis. Homo enim
 (cui ad imitationem proponitur misericordia Dei, *Luc. 6. v. 36.*) fratri,
 quotiescunq; ille peccaverit, remittere tenetur *Luc. 17. 4. Matth. 18, 21, 22.*
 Jam v. infinita in Deo charitas est. 2. à perpetuâ vel æternâ virtute meriti
 Christi, *Ebr. 9. v. 12. c. 7. v. 24, 25. seqq.* vi hujus semper patet peccatori
 accessus ad Deum. Quin contumeliosa est in immensum mortis Christi
 valorem, diffidentia hominum, qui sibi lapsis, & ob id dolentibus, Deiq;
 gratiam anhelantibus, spem veniæ reliquam esse, negant. 3. ab invi-
 tationibus Evangelicis, paternis, seriis, d. l. *Ezech. 18. & 33.* ubi expend.
 vox ista, *למה תמותו בדת ישראל*, adde *Joel. 2. v. 13. Matth. 11, 28.* &
 alia quàm plurima. 4. ab exemplis lapsorum, pœnitentium, & in gra-
 tiam receptorum, v. g. Davidis, *2. Sam. 12.* Petri *Matth. 26.* & aliorum. *Obij-
 ciuntur loca Ebr. 6. v. 4, 5, 6. c. 10. v. 26, 27, 28.* &c. Agunt hæc, non sim-
 pliciter de peccantibus post susceptum Baptismum, sed de illis, qui in
 peccatis existentes, progredientes & perseverantes, Christi meritum pro
 ludibrio habent, idq; ut hostiam pro se agnoscere & æstimare destina-
 tâ voluntate renunt. Hi, quatenus tales sunt, à gratiâ se ipsos excludunt,
 sibiq; aditum ad pœnitentiam identidem intercludunt. Undè & acciden-
 te, ipsamq; inexpugnabilem contumaciam vindicante induratione ju-
 diciariâ, in reprobo sensu relinquuntur. *vid. Disp. 5. S. 5. & 6. S. 7. in fin.*
*Quæris hic de casu conscientie, undè quis in summis angoribus cordis sci-
 re possit, se non induratum? &c. Si seridè dolet ob peccata & liberari ab
 iis cupit, sciat ad se quoq; pertinere invitationes ac promissiones Evan-
 gelicas universales, sibiq; non deesse gratiam, ut ut eam non sentiat. Sed
 hic ad evitandum animæ periculum, maturè tenendum salutare reme-
 dium, quod script. ponit *Psal. 95. Ebr. 4. v. 7 &c. HODIE si vocem ejus au-
 diveritû* (& sic quolibet temporis articulo, quo obtingit nobis hæc gra-
 tia)*

tia) non obdurate corda vestra. Item **ἠρώτων** Cave (i. e. patere te in terminis servari) ne negligas Dominum & verba ejus; in *Deuteronomio* & *alibi passim*. Neq; vero (quæ III. Assertio est) novum foedus per poenitentiam constituitur, sed homo per hanc, ad idem illud, quod semel pactum est in Baptismo, quodq; à parte Dei semper immutabile manet. (vid. *disp. 10. de Baptismo* §. 10.) redit, usq; adeo ut si hypocrita baptismum verum, quamlibet non salutariter susceperit, post ab hypocrisi ad ἀληθείαν conversus, eodem foedere & fructu ejusdem gaudeat, cum omnibus baptizatis fidelibus.

§. 6. III FORMA, quæ consistit in mutatione mentis à peccato ad non peccandum, ab incredulitate per actuales lapsus post Baptismum, contractâ, quâ homo in pristinum iræ statum relabitur, ad apprehendendum fide vivâ Christum. Hanc mutationem absolvunt Contritio, Fides, & sine quo hæc mortua est, Bonum propositum, vel obedientia nova. De his in genere Quæstio est, *quidnam hîc Legi quid Evangelio tanquam principis debeatur?* Aff. 1. Ad poenitentiam salutem & sic ad contritionem simul & fidem invitat non tam Legis quàm Evangelii concio *Matt. 3. Marc. 1. Luc. 24. vid. §. 2.* 2. Contritio spectatur vel secundum se & in naturâ suâ, vel in respectu totius salutaris conversionis. Priori modo, quæ contritionis sunt, sensus nempe peccati & iræ divinæ, item metus, dolor, & anxietas conscientiæ, Legis propriæ: Fides verò, quâ territa mens erigitur, Evangelii opus sunt (utriusq; voce strictè acceptâ, quatenus illa terrorem, hoc gaudium affert, *vid. Disp. 8. §. 10.*) Posteriori modo vocatur contritio, *λύπη κατὰ Θεόν, ἢ κατὰ τοὺς ἰσχυροὺς μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον, 2. Cor. 7. v. 10.* Quomodo conjuncta secum habet desiderium redemptionis à peccato, & studium emendandi vitam, nec non spem remissionis peccatorum, quâ temperatur doloris fervor, ne succumbat desperetq; in eo poenitens anima; & sic pertinet etiam ad Evangelium, quatenus hoc totam de Christo doctrinam dicit, *disp. 8. §. 10.* Unde 3, quanquam contritio & fides inter se ut opposita differunt, ad constituendam tamen salutarem poenitentiam itâ sibi invicem, unâ cum novâ obedientiâ, innexa sunt, ut separationem non admittant. Et hinc 4. Christus à corde contrito, fide susceptus, ad continuam deinde poenitentiam ac renovationem, in quâ omnis Christianorum vita occupari debet, movere cor non desinit per Spiritum suum.

§. 7. CONTRITIONEM faciunt 1. Consideratio summæ tum majestatis, potestatis, sanctitatis; tum gratiæ & benignitatis divinæ, afficientis mulieriam & animam & corpus, 2. *sam. 12. v. 7. & seqq. Ps. 51. Ps. 130.*

2. agnitio, & peccati offendentis tantum Numen, & iræ poenarumq; temporalium ac æternarum, vel minimo quoq; delicto deuitarum; quæ ipsa ex Lege est, consentiente dictamine & morsu conscientia, Rom. 3. 20. & 7. (1. Cor. 15, 56.) Ps. 6. v. 2, & Ps. 32. Ps. 51, v. 5, 6, 7. & c. 3. Cordis compunctio, orta ex præcedd. Act. 2. v. 37. Et hæc in fert 1. amaritudinem, dolorem & tristitiam animæ, quæ concipitur non modò ob maledictionem contractam, sed inprimis ob amissam tam benevoli patris gratiam Ps. 6. v. 3. Et hinc existit fletus amarus Luc. 7, 38. 6. 22. v. 62. 2. execrationem peccati Ps. 38. v. 6. item tædium super conversatione priori & odium adversus illam. Quod (prout est principium novæ obedientiæ) non tam ex errore mentis, quatenus tali, quàm ex fide, quæ simul hîc, vi verbi promissionis se insinuat, proficiscitur. 3. humiliationem animi, abijcientis se coram Deo, & indignum æstimantis omni gratiâ Luc. 19. 21. 6. 18. v. 13. & c. Ità prostratam mentem erigit vicissim FIDES, concepta ex promissionibus Evangelicis, gignentibus beatam sitim (desiderium) justitiæ Matt. 5, v. 3, 4, 6. Et his innixa, apprehendit gratiosum in Christo Deum, & sic remissionem peccatorum in nomine Christi anhelat, petit & impetrat Psal. 130. *eum primò* v. 7. ubi cum רַחֵם רַב multâ misericordiâ, conjungitur רַחֵם רַבּהּ copiosa redemptio, (Est enim in Christo ἀνομία λύτρωσις Ebr. 9, 12.) De hæc Fide tenenda seqq. 1. non est fides, nisi contriti cordis, h. e. seridè dolentis ob peccata. 2. efficax eadem est per charitatem vel novam obedientiam, & sinè hæc mortua, sed 3. forma ejusdem consistit in apprehensione fiduciali meriti Christi, cujus intuitu propiti fit peccatori Deus, vid. *Disp. præced. 12. §. 11, 12.*

§. 8. Ex Contritione & fiducia cordis oritur *Confessio* oris, quæ editur de peccatis, quodq; eisdem oppositum est, propitiatorio Christo. 1. Joh. 1, 9. Ps. 32. fitq; tum coram Deo, quomodò communis est sanctis omnibus, quovis loco & tempore, tum exigente peculiari necessitate, ad dandam Deo gloriam, eorum Ecclesiâ: estq; vel publica, quâ totus cœtus præeunte voce ministri, reatum communi peccato contractum, apud Deum, per & propter Christum deprecatur, vel privata, quam quisq; edit coram ordinario verbi ministro. His respondet *Absolutio*, eaq; iterum tum communis & publica, quæ fit toties, quotiescunq; annunciat remissio peccatorum poenitentibus, in Evangelij prædicatione; tum privata, quam singulariter cuilibet respicienti, loco Dei, impertit minister.

§. 9. Controvertitur de formâ poenitentia & Q. I. *an poenitentia sit exterior poena, vel nummè propriè sit mentû, voluntatû, affectuumq; mutatio interior?* N. prius. A. posterius. Argumenta petantur ex præcedd. inprimis

mis ex *Joel. 2.* & *Pf. 51.* ubi in illo, scissio cordis scissioni vestium; in hoc, cor contritum & contribulatum sacrificiis Leviticis in se spectatis opponitur, adde *Jes. 58, 5.* Obiicitur. Resipiscentiam describi cū cilicio & cinere v.g. in *Jona B.* Sunt hæc signa pœnitentiæ (quibus homo suam miseriam, indignitatem & vilitatem respectu Dei, adeoq; cor verè afflictum & humiliatum contestatur) non sunt ipsa ejusdem forma. II. *Q. an remissâ propter Christum culpâ & pœnâ æternâ, adhuc pro avertendâ temporalibus, satisfaciendum sit operibus nostris, veluti precibus jejunio, elemosynâ?* &c. N. Ratio 1. quia aliam satisfactionem, quam quæ per Christum facta est, scriptura non docet. 2. reconciliato homine, reservat sibi Deus pœnas temporarias, ad humiliandam magis carnem & exercendam patientiam; pro exemplo est David, 2. *Sam. 12.* & seqq.

§. 10. De Confessione oris *Q. I. an partem constituat pœnitentiâ?* R. confessio coram Ecclesiâ vel ministro verbi seria, contritionis & fidei adeoq; & confessionis coram Deo testimonium, & sic veræ pœnitentiæ non pars, sed demonstratio est. II. *an hæc unâ cum privatâ absolutione retinenda?* A. ob potestatem quam habet minister non tantum generaliter omnibus, sed & singulis pœnitentibus remittendi peccata *Job. 20, 23.* III. *an requiratur omnium delictorum enumeratio?* N. cum sit & impossibilis illa *Pf. 19.*

§. 11. IV. *Finis & effectus pœnitentiæ est Remissio peccatorum & ex hâc proveniens obedientia nova, quam operatur Sp. Christi.* I. De Remissione peccatorum (cum quâ cohæret salus & vita æterna) *Q. quomodò hæc tribuenda sit pœnitentiâ?* R. non tanquam operi nostro, sed respectu fidei, in Christo redemptore Deum tibi mihiq; pœnitenti propitium apprehendentis. Quæ ipsa tamen frustra quæritur, ubi cor contritum non est. II. de *Novâ obedientiâ* vel studio bonorum operum (de quo paulò post) h. 1. *Q. est, an constituat pœnitentiâ, & quomodò ad hanc pertineat?* R. sinè proposito deserendi vias iniquitatis & obsequendi Deo, nulla est contritio, quæ sit cum fide conjuncta, & sic nec illud à partibus salutaris resipiscentiæ excludi potest: interim ipsa Bona opera, quæ ex corde contrito & fide purificato per gratiam spontanei spiritus fluunt, veluti patientia in adversis, sanctimonia, charitas &c. fructus sunt digni pœnitentiâ *Matth. 3, v. 8.* sed de his nunc in specie.

§. 12. BONORUM operum, naturam æstimare licet inter alia ex articulo de Renovatione; de quâ *Disp. 4. §. 10.* Hic illorum (prout sunt effectus fidei justificantis) notantur breviter, 1. Appellatio, ubi Bona dicuntur opera *Col. 1, v. 10.* non tantum quod autorem habent Deum, sum-

mm

mum Bonum, sine quo nihil boni facere possumus *Jes. 26, 12. Job. 17, 1. Eph. 2, v. 10.* sed & fructus sunt arboris bonæ, h. e. personæ per fidem justificatæ & Spiritus S. gratiâ inunctæ. *Phil. 1, v. 11. Jac. 3, 17, 18. Gal. 5, 22. Eph. 5, v. 9.* & sic conveniunt voluntati Dei, in Christo reconciliati, eademq; placent. II. Norma, ad quam exigenda B. O. non est arbitrium vel mens hominis propria, sed (revelata voluntas) verbum Domini. *Deut. 12, 8. Rom. 12, v. 2. Eph. 5, 10.* III. fundamentum & principium, faciens, ut renatorum opera sint verè bona, (Deo probata) est justitia Christi fide applicata. Hæc sola, quicquid agimus, acceptum Deo reddit, omnesq; defectus & imperfectiones nostris operibus adhærentes supplet, Ejustidemq; virtute collatus credenti Sp. S. suggestionibus carnis obsistit, ne nova in Christo creatura corrumpatur; ipsamq; conscientiam in agendo ambulandovè secundum Deum, certam firmamq; facit. Et hæc ratio est, ob quam opera gentilium (ut ut hi naturâ agant quæ Legis sunt *Rom. 2.*) Script. S. pro bonis (Deo acceptis) non agnoscit. IV. Forma consistit in convenientiâ actionum (quæ in interioribus maxime occupantur *Matth. 6.*) cum Lege libertatis seu spiritus vitæ in Christo *Jac. 1, 25. Rom. 8, 2, 4.* ubi nota. I. Legem moralem (Decalogum) esse regulam novæ renatorum obedientiæ, non in suo rigore, sed positâ satisfactione Christi, quâ *δικαίωμα τῆ νόμου* adimpletur in nobis secundum spiritum ambulantes. 2. nullum opus pro bono Deoq; probato habendum esse, quod auctoritate verbi destituitur. Per verbum enim & secundum illud omnia in fidelibus operatur Sp. S. non extrâ, nedum contrâ verbum. V. Finis, gloria nempe Dei *Matth. 5, 16. Phil. 1, v. 11.* & à parte renatorum, demonstratio fidei, ad id, ut sciant, se aliosq; non habere fidem mortuam sed vivam *Jac. 2. Rom. 12.* (quod e. epitome est bonorum operum)

§. 13. Controversia hîc est de perfectione, efficaciâ & necessitate illorum. Assertio I. Nulla operum nostrorum merentur aut efficiunt justitiam, salutem, vitam æternam. Probationem repete *ex preced. Diss. 12.* Obijcitur 1. distinctio inter opera Legis & spiritus (libertatis) R. etiam regeneratorū opera ob adhærentem carnem imperfecta sunt in se, adeoq; riguroso Dei judicio opponi nequeunt. *Rom. 7. Ec. 2. Locus Jac. 2. R.* Fides consideratur, vel quat. opponitur dubitationi & incredulitati, consistens in fiduciali apprehensione Christi, & justificat sinè operibus; vel fictæ vanæq; imaginationi, & perficitur per opera, *v. 22.* fitq; declaratio justitiæ & fidei coram hominib. II. studium bonorum operum necessarium est non tantum ratione mandati & promissionum divinarum, debitiq; Deo obsequij, sed & tanquam conditio in homine salvando necessariò requisita, seu veræ fidei proprietas, & argumentum ab effectu demonstrativum, *Jac. 2. Matth. 25.*

tia) non obdurate corda vestra. Item **קָוֶה** Cave (i. e. minis servari) ne negligas Dominum & verba ejus; in alibi passim. Neq; vero (quæ III. Assertio est) novum sentimentiam constituitur, sed homo per hanc, ad idem illud, etum est in Baptismo, quodq; à parte Dei semper immutatum (vid. disp. 10. de Baptismo §. 10.) redit, usq; adeò ut si hypocritam, quamlibet non salutariter susceperit, post ab hys **שָׂרָא** conversus, eodem foedere & fructu ejusdem gaudibus baptizatis fidelibus.

§. 6. III FORMA, quæ consistit in mutatione mentis non peccandum; ab incredulitate per actuales lapsus per contractâ, quâ homo in pristinum iræ statum relabitur, ad eum fide vivâ Christum. Hanc mutationem absolvunt & sine quo hæc mortua est, Bonum propositum, vel obediens in genere Quæstio est, quidnam hic Legi quid Evangelii *scripi debetur?* Aff. 1. Ad poenitentiam salutatem & sic a simul & fidem invitat non tam Legis quàm Evangelii *Marc. 1. Luc. 24. vid. §. 2.* 2. Conritio spectatur vel secundum turâ suâ, vel in respectu totius salutaris conversionis. Per contritionis sunt, sensus nempe peccati & iræ divinæ, iten & anxietas conscientia, Legis propriè: Fides verò, quâ tigitur, Evangelii opus sunt (utriusq; voce strictè acceptâ, quore, hoc gaudium affert, vid. Disp. 8. §. 10.) Posteriori contritio, *λύπη κατὰ θεόν, ἢ κατὰ νόμον μετάνοια ἀμεταμέλητον, 2. Cor. 7. v. 10.* Quomodo conjuncta secundum rium redemptionis à peccato, & studium emendandi vitam spem remissionis peccatorum, quâ temperatur doloris fecumbat desperetq; in eo poenitens anima; & sic pertinet gelium, quatenus hoc totam de Christo doctrinam dicit *d. 10.* Unde 3. quanquam contritio & fides inter se ut opp ad constituendam tamen salutarem poenitentiam ita sic cum novâ obedientiâ, innexa sunt, ut separationem non hinc 4. Christus à corde contrito, fide susceptus, ad con poenitentiam ac renovationem, in quâ omnis Christiano pari debet, movere cor non desinit per Spiritum suum.

§. 7. CONTRITIONEM faciunt 1. Consideratio sum stas, potestatis, sanctitatis; tum gratiæ & benignitatis divi multifariam & animam & corpus, 2. *sam. 12. v. 7. & seq.*

